

Letna naročnina znaša Din 40.—. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Šeleburgova ulica št. 3/I. Račun pri Poštni hranilnici št. 16.160. Rokopisov ne vračamo! Telefon št. 21-09.

Leto V.

V Ljubljani, dne 1. marca 1936.

Štev. 7.

Današnja številka „Pohoda“ se je zamudila iz razlogov, za katere uprava in uredništvo ne odgovarjata!

Ponudba sprave

Francosko-ruska pogodba, ki je bila te dni sprejeta od francoskega parlamenta, je bila predmet živahnega razpravljanja v vsej Evropi. Predvsem pa se je o njej zelo mnogo razpravljalo v državah, ki so bile direktno ali indirektno z njo prizadele. Nobenega dvoma ni, da je ta pogodba tudi v Franciji vzbujala mnogo pomislekov. To dokazuje dolgo odlašanje njene predložitve parlamentu potem, ko jo je sklenil in podpisal bivši zunanji minister in predsednik vlade g. Laval. Vzrok temu odlašanju so bili predvsem v odporu francoskih desničarskih skupin, ki so videli v sklenitvi te pogodbe veliko opasnost pojačanja boljše-viške propagande v Franciji. Sprememba vlade, ki se danes opira predvsem na levičarje, pa je imela kot eno prvih posledic predložitve te pogodbe parlamentu.

Poslednji politični dogodki v Franciji so pokazali, da se razmerje med levičarsko in desničarsko usmerjenimi skupinami zaostrejuje že do skrajnosti. V tem ozračju se je vodila kampanja za in proti francosko-ruskemu paktu in pri tej priliki se je pokazalo široko brezdno, ki loči oba tabora. Vsi znaki so kazali, da je to brezno nepremostljivo. Vendar pa se je pokazalo, da vodi iz enega na drugi breg vendarle še brv, četudi ozka in spolzka. In ta brv je nezaupanje, ki ga francoski narod še vedno goji do Nemčije in pod vplivom katerega je sposoben sprejeti tudi pogodbe, ki bi se sicer med dvema tako različno usmerjenima državama na prvi pogled zdele skoraj nemogoče. Po sprejetju pogodbe v parlamentu se je s precejšnjo nervoznostjo pričakoval odgovor iz Berlina. Odkrito se je računalo tudi z možnostjo, da bo protest Nemčije izvršen z vojaškoasedbo poreske cone.

Povsem nepričakovano pa je prišel odgovor nemškega kancelarja Hitlerja v obliki, ki je presenetila celo skrajne optimiste. V razgovoru z dopisnikom »Paris Midic« je odkrito ponudil prijateljstvo Francije in to ponudbo zaključil s sledečimi besedami:

»Danes lahko napravi Francija, če hoče, konec nemški nevarnosti, pred katero se plasi že desetletja iz generacije v generacijo. Vi morete dvigniti strašno odgovornost, ki pritiska na zgodovino Francije. Ponuja se vam srečna prilika. Če je nečete izkoristiti, pomislite na odgovornost do naših potomcev. Pred seboj imate Nemčijo, v kateri ima devet desetletij popolno zaupanje v svojega voditelja, ki vam pravi: bodimo si prijatelji!«

Ta odgovor nemškega kancelarja Hitlerja, naslovljen francoskemu narodu, gotovo ni bil izrečen radi tega, da bi vplival na potek razprave o francosko-ruski pogodbi v francoskem senatu. Namenjen pa je predvsem v podkrepitev pozicij onih skupin francoskega političnega življenja, ki zagovarjajo sporazum z Nemčijo in ki so se borile proti zgoraj omenjeni pogodbi s sovjeti. Kot tak pa predstavljala močno sredstvo za zrušenje tiste vezi, ki danes še vežejo levičarske in nekatere desničarske skupine, t. j. nezaupanje do Nemčije. Pri današnjem stanju v Franciji pomenijo te Hitlerjeve besede velik politični kapital za vse desničarsko usmerjene skupine, ki vidijo v boljševizmu in zvezah Francije s sovjeti večjo opasnost kot v novi Nemčiji. Prvi oficijelni francoski glasovi na te Hitlerjeve besede so sicer še polni opreznosti in pomislekov, vendar pa je predvsem vprašanje, kako bo te besede sprejel francoski narod. Odgovor, ki je prišel v obliki ponudbe sprave, utegne biti mnogo močnejši kot vsaka grožnja in imeti večji odmev kot vsak protikukrep. To se bo gotovo tudi pokazalo pri bližnjih volitvah v francosko zbornico, za katere se že vse politične stranke v Franciji živahno pripravljajo. Ker ima Nemčija gotovo velik interes na tem, da se vpliv sovjetov v Evropi čim bolj omeji, ni izključeno, da je prišla ponudba za spravo s strani kancelarja Hitlerja ravno v trenutku, ko more v tem smislu največ koristiti.

Iz Londona že prihajajo vesti, da je treba ta poziv za prijateljstvo smatrati kot resen apel, o katerem morajo voditi računa vsi merodajni faktorji. Ta angleška sodbna o Hitlerjevih besedah je tem pomembnejša, če upoštevamo, da je bilo francosko javno mnenje baš za časa razprave o francosko-ruski pogodbi močno pod vplivom angleške politike, ki je bila v poslednjem času vidno naklonjena sovjetom. Danes se že delajo različne kombinacije in ugibanja o posledicah Hitlerjeve izjave. Vendar pa je skoro gotovo, da bodo o eventualnih novih smereh francoske zunanje politike prinesle odločitve šele nove volitve v Franciji in novi ljudje, ki jih bo francoski narod poslal s temi volitvami v parlament.

Naš kmet je imel že od nekdaj svoj poseben način življenja. Njegove, v osnovi preproste misli, želje in težnje, so bile vedno izraz nekakšnega zaokvirjenega precej mirnega življenja, brez večjih podvigov in podjetnosti. V predvojni dobi ni naša patriarhalna mesteca niso poznala modernega napredka, zato je konzervativizem vasi še razumljivejši. Imeli smo pač takšno vzgojo in bili smo take narave. Če je prišlo kaj novega, se je ljubosumno čuvala tradicija kot izraz ustaljenosti, toda v bistvu poštenega življenja. Pa kljub temu nihče ne bo priznal, da je še vedno lepše in koristnejše živeti po teh družabnih oblikah. Sodobno življenje je ustvarilo novo mentaliteto, nove poglede; človek se ne sme varati z iluzijami; njegova naloga je, da se prilagodi tej novi življenjski stvarnosti. Zares, beseda napredek je vredna, da jo vsi spoštujemo. Toda naj se pojavi v kakršnikoli obliki, napredek ne sme kršiti najosnovnejših etičnih principov, na katerih mora stati človeška družba. In prav zato, ker se je v imenu napredka, te toliko rabljene besede, delalo že vse mogoče, pa naj si bo upravičeno ali neupravičeno, smo čestokrat prisiljeni verjeti, da je bilo predvojno življenje mnogo boljše. In res nam imponira, seveda samo v moralnem oziru.

Živeč v določenih oblikah, preprost in odkritosrčen, si naš kmet nikoli ni želel, da bi prišel iz tega vzgoja lokalnega življenja. Velika družabna zmešnjava, brezobzirni gospodarski boj, brezvestnost in egoizem na vseh straneh: vse to so bili zanj pred vojno neznani pojavi. Na kratko, bil je zadovoljen s samim seboj. Skoraj nikoli ni imel želje po razširjenju svojih vidikov in globljem spoznavanju svojega življenja, to se pravi sebe samega. In ko je bil gospodarsko najmočnejši, sploh ni pokazal volje, da bi si ustvaril stanovsko politično ideologijo, ki bi jo dosledno izvajal in ki bi v resnici prvenstveno gledala na njegove interese. Zanimal se je mnogo krat za vse mogoče, samo zase ne. Za to mu je primanjkovalo zavednosti.

To pasivno stanje našega podeželja ni bilo na noben način upravičeno. Danes se posledice tolikšne ravnodušnosti močno občutijo. Današnja velika gospodarska in moralna kriza je najboljšo potrdilo dejstva, da je danes naša vas nepripravljena in nesposobna boriti se zoper vse te težave. Vse to je sedaj zanj velika preizkušnja. Šele z velikimi napori bo vse to premagala. Priznati je pač treba: po vojni se vas nikakor ni mogla takoj izgrajevati globlje. Najprej je bilo treba obnoviti zrušeno ekonomsko življenje vasi, ki je v burnih vojnih časih izgubila najboljše svoje delavne moči. To je trajalo več let. Pozneje se je pojavilo njeno zaupanje v samo sebe. Postavila se je na lastne noge. V tej njeni svežini in moči je bilo treba organizirati kmetstvo in ga pripraviti za težke čase, ki so danes v resnici prišli. Toda primanjkovalo je osebnih iniciativ in dobre volje.

Kakor je bil ideološko neurejen, tako je bil tudi trmast. Vedno mu je manjkalo širine pogledov in zmožnosti prilagajanja. Od vseh pokretov, ki nosijo pečat osebne iniciative in samopomoči je še najgloblje prodrlo zadruharstvo, kooperativizem, toda vendar ne v taki meri, kakor bi to zaslužilo.

Odkod vse to? Najbrž zato, ker ni bilo smotrene politike za splošno obnovo vasi. Od ujedinjenja do danes se vedno govori o tem. Po besedah mnogih ljudi je vas tisto najosnovnejše središče, iz katerega izhaja vsa naša gospodarska moč. Vas je rezervoar, iz katerega se črpa vse, kar je bodisi v miru ali v vojni najpozitivnejše. To je jasno vsem, toda nihče ni dosleden. Politiki, ljudje določenih smernic dela in izgrajenih pogledov, so prihajali na vas s popolnoma samopašnimi nagibi. Njihove besede so bile polne lepih obljub in lažnjivega upanja, pa so bile samo grda iluzija, samo slepilo. Njihove težnje so bile v bistvu popolnoma drugačne: pomoči samemu sebi, ščititi najprej svoje osebne interese in zagovarjati oni družabni red, kateremu pripadajo i po mentaliteti i po materialnih interesih.

Kaj naj rečemo drugega, kakor da nam sploh manjka pravilna politična vzgoja in da smo na žalost naraščaj neresničnih idealov. Malo, zelo malo naših intelektualnih sil je posvečeno dviganju družbe. Kako bi se sicer moglo razumeti slepenje velikanskih kmečkih mas? Vsekakor samo z zlorabljanjem neznanja, omejenosti in neorganiziranosti določenega dela družbe. Najzanimivejše pa je, da so s praznimi obljubami varali prav tisti, ki nikoli niso v resnici delali za to vas; tisti, katerih duševna aktivnost je bila usmerjena v vse mogoče, samo v delo za pomoč kmetu ne! A kar je najvažnejše: prav taki politiki so imeli možnost pomagati mu. In vendar je kmet šel za njimi. To je še en dokaz več,

kako malo se naš kmet zaveda zablod, v katerih živi; blodi kakor potnik, ki na slepo srečo potuje po neznanih krajih, ne da bi vedel, kaj se z njim godi. Kmeti so pustili na cedilu tudi tisti politiki, ki so zastopali popolnoma kmečko ideologijo, na katero so se zaklinjali in ki jim je bila njihov politični kredo.

Danes se kot še nikoli vsi po vrsti borijo za kmetovo naklonjenost. Vsi mu pojo slavo-speve in prve točke v njihovih političnih programih govore o tem, kako naj se odpomore kmetu. Vsi oni, ki so poglavitni povzročitelji njegove ekonomske bede, se sedaj na vso moč trudijo, da bi mu dokazali svojo voljo žrtvovati se za njega! Menda še nismo živeli v tako zlaganem, izumetničenem življenju, kakršno je danes. Res, sramovati bi se morali svojih prednikov, ki so znali dati svojemu življenju vse lepši smisel!

Kmet se mora slednjič vendar iztrezniti. Če bo živel v taki narkozi, bo le zavlačeval svojo bolezen. Nam je nerazumljiva taka nje-

gova velika duševna in telesna vzdržljivost. Končno mora le priti do zavesti, da vse take obljube pomenijo iluzijo, ker jim manjkajo ustvarjalni temelji, t. j. navdušenost, iskrenost in doslednost. Potrebna je nova politika, a to lahko dajo samo novi ljudje in nova politična vzgoja, kajti še vedno obstoji cel kompleks vprašanj iz gospodarskega, kulturnega in socialnega življenja. Ljudje z dobro voljo jih lahko rešijo. Samo več smisla je treba.

Kakor nekoč v zapadno evropskih državah, zlasti v Angliji, se danes nam vsem hudo maščuje ta ravnodušnost. Prav v času svojega največjega industrijskega napredka je Anglija darila pomanjkanja surovin spoznala svoj veliki greh, ki ga je storila s tem, da je zapustila kmeta. Za nas pa je kmet še nekaj več. V agrarni državi, kakršna je naša, ima poseben pomen. In kakor so Angleži spoznavši svoj greh zaklicali svoj »Nazaj k zemlji«, tako mi, ki imamo svojega kmeta, lahko vzkliknemo: »Pomagajmo kmetu!«

Iz glavnega glasila Narodne Odbrane.

Staro železo — nove tvornice

Za državo kot kolektivni organizem so v prvi vrsti važni tisti čimtelji in organi, ki nudijo temu organizmu življenjske sokove, s katerimi normalno opravlja vse svoje funkcije in živi brez večjih pretresov. Življenje državnega organizma in pravilno delovanje vseh njegovih funkcij je v prvi vrsti odvisno od gospodarskih sil, ki zbirajo in dajejo hrano temu kolektivnemu organizmu. Vendar ima država razen teh na zemljo vezanih izvorov tudi druge elemente, s katerimi se hrani in vzdržuje, ker mora imeti vedno na razpolago določen presežek sil in neizrabljene energije.

Pred svetovno vojno in tekom nje je obstojala kraljevina Srbija. Bila je po večini poljedelska država in na tej izključno gospodarski moči je ne samo gradila svoj nadaljni obstoj in svojo moč, temveč tudi pripravljala veliko delo osvobodjenja in ujedinjenja. Ko je izšla z neizmerno velikimi žrtvami iz vojne kot zmagovalka, je vključila v svoj sestav dele Avstroogrške monarhije in Črno goro ter na ta način postala Jugoslavija. Z razširjenjem teritorija se je razširila tudi moč njene proizvodne delavnosti.

V okvir Jugoslavije so prišle tudi pokrajine, v katerih je poleg poljedelske obstojala tudi industrija, proizvodnja. To so Slovenija, nekateri kraji Hrvatske in del Vojvodine. Vendar je bila ta industrijska proizvodnja večji del v rokah tujcev. A te tujce, od katerih so bili mnogi celo sovražniki naše države, je država v svojo škodo tolerirala. Zaradi tega so prihajali po vojni v našo državo na veliko preko meje različni tuji kapitali, ki so brezobzirno eksploatirali vse in vsakogar ter se sistematično vrnili v vse panoge življenja in dela. Z njimi so se zatekle v Jugoslavijo tudi čede črede takozvanih strokovnjakov. Da bi mogli nemoteno delati ter se šopiriti po svoji volji, da bi mogli izdelovati potvorbene bilance in državo neovirano goljufati ter slepiti, so jemali v zakup nezavedne domačine, jih vrnili kot člane svojih podjetij, v katerih se nahajajo še danes ter vršijo vlogo »slamnatih mož«.

Z novo ekonomsko situacijo se je v Jugoslaviji odprla možnost ustvariti z opreznim, poštenim in racionalnim postopkom v državi poleg poljedelske tudi industrijsko proizvodnjo in sicer z upoštevanjem potreb časov in narave naše zemlje, ki nudi celo vrsto surovin za predelavo, pa tudi z upoštevanjem potreb države ter njenih državljanov-konsumentov.

Za razvoj industrije je treba poleg obilice surovin tudi veliko kapitala in tehničnih investicij, ki prihajajo po veliki večini iz tujine. Velik del industrijskih podjetij ne temelji na nacionalnem kapitalu. Poznavalci stanja naše industrije odločno trdijo, da se nahaja preko 95% v rokah tujcev — avstrijskih Nemcev, Madžarov in Židov. Tujci, med njimi tudi odkriti sovražniki Jugoslavije, so zavezovali vsa industrijska podjetja in so takorekoč nosilci in predstavniki naše gospodarske moči. Verjetno bi se bili mogli tudi v Jugoslaviji doseči na polju industrijske proizvodnje za državo veliki uspehi, če bi se bila takoj v prvih dneh nove države posvetila največja pažnja onemu, kar je državi najpotrebnejše za popolno gospodarsko neodvisnost. V ospredje je stopala velika naloga — gospodarski polet. Toda naval tujcev in njihovega kapitala je to idejo zadušil že v njeni kalu. V 18 letih od osvobodjenja je bilo dvakrat toliko režimov in vlad ter cel bataljon ministrov — menjali

so se kakor slike v bioskopih. Mnogi izmed njih so se preskrbeli za vse življenje, nekateri izmed onih, ki niso imeli včasih niti dobrega zimskega plašča, imajo danes v Beogradu, Zagrebu ali po drugih mestih cele palače. V slabih dveh desetletjih smo imeli nešteto praznih besed in ministrskih deklaracij, ne pa ljudi, ki bi svojo državo osvobodili tuje gospodarske nadloge. In tuji kapital izteza kot v početku nove države tudi še danes svojo koščeno mrtvaško roko nad državo in njenimi prebivalci ter jim ne pusti niti misliti, da se je treba osvoboditi. Čeprav svet spoznava, kakšne važnosti je domači, nacionalni kapital za razvoj domače industrijske delavnosti, se nihče ne dvigne k odporu proti prevladi in gospodarjenju tujega kapitala in se tudi nihče ne zmeni, da bi budil duhove k zbiranju nacionalnega kapitala in vlog malega človeka za dviganje domače industrijske proizvodnje. Po zaslugi te brezbrzičnosti odločilnih faktorjev in gospodarskih razmer, nastalih zaradi splošne krize, je postalo danes malemu človeku nemogoče preživljati se, kaj šele, da bi karkoli prihranil za dvigovanje industrijske proizvodnje v državi.

Vkljub strahoviti denarni krizi in gospodarski depresiji v naši državi se industrijska podjetja vse bolj širijo in postajajo neizbežni in važni soodporniki v gospodarskem življenju. Samo — in to moramo poudariti in naglasiti — tudi tu stoji po sredi tujec, inozemec, kateremu so, kakor on sam pravi »vuršč« naša domovina, njeni cilji in njen napredek ter mu gre za to, da čim bolj napolni svoje žepce z našim zlatom in z našim znojem. Svrha industrijske proizvodnje ni le ojačevanje ekonomske in denarne sile proizvajalca in njegovega kapitala. Ona ima mnogo večjo nalogo: da jači državo, da pomaga državi ne-le v njeni ekonomski sili in napredku, temveč da ji pomaga tudi pri izvajanju njenih ciljev v slučaju obrambe.

Že leta 1867. je nemški kancelar Bismark pred vojno s Francijo postavil kot kategorični imperativ svoje politike, da morata biti nemška industrija in poljedelstvo zasnovana na nacionalnem kapitalu in da morata iti roko v roki z državnimi in nacionalnimi naloga-mi, z državnimi potrebami in splošnimi cilji državne obrambe. »Industrijska proizvodnja«, je rekel ob neki priliki v parlamentu, »je tu radi jačanja države in naroda. Ona mora čim ceneje oskrbovati potrebščine konsumentu, pa tudi prinašati bogastvo proizvajalcu. Ali v slučaju potrebe, ako država zahteva, mora biti izključno v službi državnih interesov in njenih ciljev.«

Te Bismarkove besede veljajo tudi še danes kot načelo posebno za nas, ki moramo izdržati še veliko borbo in doprinesiti še mnogo žrtev za izvojevanje popolne gospodarske neodvisnosti one države, na katero še vedno gledajo mnogi zaslepljeni revizionistični fantasti s pohlepni očmi, smatrajoč jo za stalno domeno svojih osvajaških načrtov v pre-pričanju: ako jim to ne uspe z orožjem, uspe jim z njihovim kapitalom. Večina ljudi gleda ravnodušno to tekmo tujcev in delo onih, ki so prinesli v našo državo kapital edino le radi tega, da čim bolj obogate in čim bolj oskubijo državo in konsumenta. Ta ravnodušnost pa je greh in zločin, vsled katerega trpita zemlja in narod in vsled katerega bodo trpela še poznejša pokolenja.

Mi bi se mogli sprijazniti s tem stanjem, če bi država imela efikasne koristi od teh tujcev in njihovega kapitala, ali če bi vsaj

imela četrtino od onega, kar stlačijo ti tuji v svoje napolnjenije žepe. Toda največje število teh podjetij ne uživa samo zaščitne carine in nebroj drugih ugodnosti, marveč izkazuje v svoji bilanci pasivo, čeprav se vale milijonske vsote v njihove žepe. Narod niti ne sluti koliko je »Regenštraflov« v naši lepi zemlji.

Po svetovni vojni, zlasti pa v zadnjih letih je zgrabila ves zapad mrzlica tehničnega izpopolnjevanja. Industrija se nahaja v preporodni fazi. Niti ena država v Evropi ni v tehničnem izpopolnjevanju šla tako daleč kakor Nemčija. Potrebe industrijske proizvodnje prihajajo do novih potov, do novih investicij, novih strojev, celokupna tvorniška proizvodnja se presnavlja in izpopolnjuje. Dosedanji stroji se zamenjujejo z novimi, popolnejšimi in boljšimi. Na mesto starih strojev prihajajo novi. Velikanski kupi demontiranih strojev in lokomotiv leže kot staro, neuporabno železo, katerega bi bilo treba pretopiti. In kaj sedaj? — »Hitro postavimo te zarjavele stroje in lokomotive škatle na Balkan, na mejo Jugoslavije, kajti tam je sedaj zavladala epidemija industrijalizacije. Tam lahko vse te zarjavele stroje znova uredimo in začeli bodo delati kot popolnoma nova industrijska podjetja, kot nove tvornice, ki naj pospešijo razvoj jugoslovenske industrijske proizvodnje.« — Iz Slovenije in Hrvatske

prihajajo glasovi in se delajo poskusi za investiranje novih tvorniških podjetij, »katerih potreba se v državi živo občuti«. Tako so zmetali razni Rozenbergerji in Najmani, Bafe in Somotji, Tivarji in drugi v prejšnjih letih v Jugoslavijo svoje v Avstriji, Češki, Nemčiji in Madžarski zavržene tovarniške stroje. In zdaj se ta grda pesem znova ponavlja.

Vendar niti država niti njeno prebivalstvo ne občuti nobene potrebe po teh starih, izrabljenih tovarniških strojih. To potrebo občutijo samo tuji — kapitalisti, ki smatrajo Jugoslavijo za svoj zlati rudnik, to občutijo njihovi agenti in hlapci-domačini, ki stalno živijo pod okriljem tujega kapitala. Skozi leta so prihajali v našo državo celi roji tujevo-kapitalistov z edinim namenom; da čim bolj izrabijo in oskubijo ne samo konsumente, ampak tudi državo. In za njimi so prihajale cele množice takozvanih strokovnjakov-tujecev, ki so odjedali kruh in odvezemali mesta našim sposobnim sinovom, katerih strokovno znanje in izobrazba ni bila prav nič manjša kakor znanje tujecev.

Zavrženi, demontirani stroji se uvažajo z meje polagoma v Jugoslavijo in to »pomemnik«, da se industrijska proizvodnja v naši državi naglo razvija in da je industrija v krepkem poletu. Narodna Odbrana opozarja Državno Odbrano na ta pojav in na pomembne besede, ki jih je pred približno 70 leti izpregovoril nemški kancelar Bismark o vlogi industrije v državi.

O nacionalizaciji podjetij

Značilna ustanovitev tvrdke Ljudevit Marx, tovarne lakov d.d. v Domžalah

Pozivajoč se na članek v številki od 20. februarja 1936 Vasega cenjenega lista Vas prosimo, da blagovolite priobčiti sledečo našo izjavo:

Predvsem pri snovanju tvrdke Ljudevit Marx d. d. ni šlo za kako nacionalizacijo, nego za ustanovitev nove družbe. Ta ustanovitev se je izvršila tako, kakor pri nebroj drugih družbah, tembolj, ker ni bilo nikakega predpisa, da bi delnice morale ostati za daljšo dobo v rokah ustanoviteljev. Razume se, da se je iskal tudi jugoslovanski kapital, katerega pa je bilo mogoče dobiti le v skromni meri; za snovano podjetje se je interesiral tudi znani ljubljanski industrijalec, ki pa je odklonil udeležbo ob tečaju delnic, katerega je zahteval v članku imenovani g. B. z Dunaja.

Ta je bil res pooblaščenec tvrdke Ludwig Marx, tovarne lakov v Gaadenu-ter je od te tvrdke dobil proste roke, da na kak način preskrbi potrebno glavnic. Ustanovniki smo imeli dolžnost ustanovitev izvršiti in registrirati in skrbeti, da družba dobi glavnic.

Res so nekateri avstrijski kapitalisti, med temi tudi tvrdka Ludwig Marx v Gaadenu ter sorodniki in znanci družabnikov te tvrdke podpisali ter vplačali velik del delnic po ceni Din 110— pri nominalne delnice Din 30—; to sta storila tudi dva jugoslovenska manjša delničarja, zanašajoč se na prospekt in dobro ime cit. tvrdke. Vse to se je zgodilo pred ustanovnim obnim zborom leta 1924. In registracijo družbe; pač vsi podpisovalci delnic, stoječi tedaj izven skupine Marx v Gaadenu, niso niti slutili, da se bode ta ažijo porabil v to svrhu, da se plača nominalne za 40.800 delnic od skupnega števila 80.000 delnic. Značilno pa je, da je tudi skupina Marx v Gaadenu podpisala in vplačala 9460 delnic po tečaju Din 110—, torej vsoto Din 1.040.600— in neki sorodnik rodbine Marx še nadaljnjih 5500 delnic po kursu Din 110—. Za našo družbo ni bilo povoda preiskovati, od kod izvira za te delnice vplačani kapital in jugoslovenskim ustanovnikom je bilo to neznano.

Ko se je potem vendar zaznalo, da se je ažijo porabil v druge svrhe kot za družbo in pozneje zaznalo, da se je z ažijem plačalo druge takozvane »gratis-delnice«, so naš jugoslovanski delničarji takoj zahtevali reparacijo;

njim se je pozneje pridružil neki avstrijski veleledničar. Jugoslovanski delničarji so dobili skromno reparacijo v delnicah, pa tudi avstrijskemu veleledničarju je tvrdka Marx v Gaadenu z dogovorom od 5. novembra 1928 priznala kot reparacijo 5000 delnic (katere pa mu je kasneje avstrijsko sodišče pravomočno odreklo).

Tvrdka Marx v Gaadenu je tedaj na podlagi dogovora z svojim dunaj. pooblaščenem prešla efekt. 22.521 delnic po nominalne Din 50—, to je Din 1.126.050—, skupina Marx v Gaadenu sama pa je plačala za 9460 delnic ažijo po Din 60—, skupaj Din 567.600—, oziroma prištevisi 5500 delnic nekega sorodnika rodbine Marx, plačanih z ažijem po Din 60—, to je Din 333.000—, tako, da je skupina Marx v Gaadenu sama vplačala ažijo Din 900.600—. Razun tega je tvrdka Marx v Gaadenu prinesla aport Din 300.000— in vrhu tega iz teh delnic plačala nekaj reparacij.

Nasproti temu pa njen dunajski pooblaščenec za svoje delnice ni plačal gotovine, nego si je kot nagrado pridržal definitivno 4263 delnic in dobil v članku navedenih 17.679 delnic (te na podlagi neveljavno izstavljenega interimskega potrdila). Tvrdka Ludwig Marx v Gaadenu mu osporava teh 17.679 delnic in dotična tožba teče na Dunaju v prvi instanci.

Res je g. dr. Benkovič 30. oktobra 1931 pri okrajnem sodišču Brdo izpovedal — pa ne kot priča — da je tvrdka Marx Gaaden v podjetje mnogo investirala, saj je tudi ona plačala gori navedeni ažijo. V neki zasebni obtožbi gospoda dr. Benkoviča radi žaljenosti časti je obtoženec pri razpravi izjavil, da svojo obdolžitev preklicuje v toliko, da je dr. Benkovič trdil neresnico le objektivno, ne pa subjektivno, češ, da je to stvar naziranja, pozneje pa se je obtoženec še skliceval na svojo dobro vero, češ, da je ravnal po nasvetu zastopnika.

Mislimo, da si na podlagi teh resničnih podatkov javnost sama lahko napravi mnenje o pravem stanju stvari.

Z velespoštovanjem

Jugoslovanski ustanovniki
tvrdke Ljudevit Marx d. d.

Ado Makarovič:

Svetemu Karantu na čast in slavo

(Konec.)

Kurent je prvotni stvarnik, kakor se verni Kurke (Kurek). Bruderju je Kurkas — Korčij »Kovač« in tudi ta je naš Kurent! Stvarnik, bog svetlobe in ognja postane »Kovač«, kakor je bil prej »pastir« in »zidar« (gore!). Bog kovač je bog sonca, ki ga je skoval (bog Telja Veli — »veliki kovač«). Petelin — sonce.

Ta kurent je bil pregnan v luno! To nam pojasni Kronos in Saturn.

Kronos ima na nekaterih podobah v rokah srp, ki je znak lune in žetve. Z njim identičen Saturn ima tudi v roki srp. Tako sta sonce in luna v božanstvu rodovitnosti skupaj. Odtod je kurent v luni; že v Kronosu se združita »sončna in mesečeva bajka« (Kelemina), in ne šele v Kurentu. Kronos, ki je »večni bog časa«, torej izpreminjanja in presnavljanja v naravi, je dobil prav primeren simbol z luno, ki se »premlajuje«, »sprestaruje«, kot poje narodna pesem! Zato je prvotno rodovitno večno božanstvo dajalec rodovitnosti in uničevalec! Elementi rodovitnosti, sonce, voda (luna) so blagodejni, pa tudi pustoševalci. Zato se pozneje božanstvo tudi cepi, na dobro in zlo. Luna, ki vlada vodam, daje rodovitnost, a vode so tudi poplavlile neštetokrat zemljo in uničevale (vesoljni

potop!). Zato je srp (luna) tudi podoba uničevanja! Zetev, smrt žanje! Zato tudi velikanse žrtve, ki so jih dajali ljudje Kronosu (-moloh): otroke! Zaradi tega je postal ta bog tako osvraženi (Moloh), čeprav je v začetku — edini bog, stvarnik nebes in zemlje! Moloh je izrodek prvotnega enega Boga. Zato se Jehova tako bori proti njemu (maliku!). Odtod je mogoče kazni neubogljivemu kovaču, ki je kot Bog (Jezus) hotel tudi on z ognjem pomladiti, pa je sežgal (mater, ženo), torej postal uničevalec. To žganje človeka v kovačnici nas spomni na človeške žrtve Molohu (Kronosu). Zato je bil bog pregnan v luno, v vladarja uničujočega elementa (srp!). Stari so si mislili luno kot uničevalko. Kadar je pojemale, ni uspelo zdravljenje (Hipokrat), kar je luna obsijala, je začelo gniti (Plutarh), celo kamen se je drobil od lune (zob časa — Kronosa!).

Zaradi imena Kurent — Karant in zaradi srpa — lune navajam še: Baal Charan, bog »lune« v mestu Charranu se je upodabljal v polno luno in — srpom (lune). Zadnji krajec je nerodovitnost, uničevalnost lune. Da ima šadaj tudi kaj z luno opraviti, je videti iz blagoslova Jakobovega: in s šadajem, ki naj te blagoslovi z blagoslovi nebes od zgoraj (luna, sonce), z blagoslovi voda, ki so spodaj.

Še eno božje ime se s tem pojasni »Slovanski« Hors bo sicer v zvezi (?) z egipčanskim Horusom, pa vendar ni samo sonce, ampak tudi luna. Hors — Dažbog je mogoče res sonce, a v »Slovu« o polku Igoravem« čitamo o knezu Wšeslavu, ki je bil ponoči volkodlak in je tekel iz Kijeva v

PO NAŠI ZEMLJI

JASNI SE

Od poloma bivših režimov sem, je tudi pri nas v Sloveniji vladala zadržljiva atmosfera v političnem življenju. Krivci, ali pa vsaj odgovorni gospodje za ves ta polom, so potegnili odejo čez glavo in legli k počitku globoko prepričani, da bo čas prerastel njihove grehe in da pride že še do onega trenutka, ko bodo lahko zopet stopili pred svoje nekdajne pristaje v generalski uniformi in s svojimi voditeljskimi patentf. Splošno ogorčenje njihovih nekdajnih zvestih pristajev jim ni šlo do živega. Tekom let svoje neomejene moči so skrbeli predvsem za to, da so prešla javna glasila v popolno njihovo oblast. Vsled tega so se nadejali, da bodo preprečili izbruh nezadovoljstva v javnosti, ki bi mogel postati za nje katastrofalen.

To dejstvo pa je ravno ustvarilo tisto strašno apatijo nacionalistov v Sloveniji do vsakega dela, ki je grozila zastrupiti za vedno borbenost in delavnost teh ljudi. Kajti vsak poedinec je prišel v sebi do odločnega sklepa: Nikdar več s temi voditelji, treba je novih ljudi, ki bodo ustvarili zaupanje v narodu in vero, da ga ne bodo zopet ob prvi priliki pustili na cedilu.

To stališče je zavzemal dosledno tudi naš list in ga brezobzirno izvajal. Iz vseh strani, dežele in mesta smo prejeli nešteto pozivov, da nadaljujmo s svojim delom v tej smeri. Vsi pošteno misleči jugoslovanski nacionalisti so nam izražali svoje zadovoljstvo in zadoščenje. Vendar pa je ostal od naših časopisov »Pohod« skoro osamljen pri tem delu. Oni pa, ki jih je naše pisanje zadelo v živo, so nas označili kot »rušilce napredne fronte in škodljivce napredne ideje v Sloveniji«. In tako smo postali grešniki mi, ki smo le povedali javno, da je napredna fronta v Sloveniji v razsulu in javno ugotovili to, kar so oni sami priznavali. Oni pa, ki so to stanje ustvarili, hočejo biti »nedotakljivi svetniki«. Zahtevali so, da jim ostane vojska zvesta, tudi če je sleherni vojak videl na lastne oči, kako so jo gospodje generali pri prvem strelu popihali v mišje luknje. Strahopeten beg gospodov generalov pa ni rušenje morale in discipline v naprednih krogih, pač pa je bilo rušenje te fronte, ako se je kdo upal napisati, kar vsakdo ve. Greh ni bil leta in leta zanemarjati naša najvažnejša vprašanja in na ta način ustvarjati današnje obupne razmere, razpadanje celo onega, kar je bilo že ustvarjenega, greh pa je bil to v javnosti ugotoviti, pokazati na krivice in zahtevati, da se umaknejo ter nam vsaj v bodočnosti prihranijo ponovna razočaranja.

Končno pa se je le pričelo jasnosti. Zadnja številka »Domovine« prinaša uvodnik »O vzrokih strahot v ljubljanski bolnišnici«. Ta uvodnik prinaša v glavnem tudi »Slovanski Narod«. Ugotovitve, ki so tu iznešene, so načelno iste kot smo jih približili mi v drugih slučajih v »Pohodu«. Gospodje voditelji napredne fronte naj si jih vtaknejo za klobuk in napravijo to, kar bi že davno morali napraviti, to je, umaknejo naj se iz politične pozornice.

PATENTIRANI ZAŠČITNIKI

Imamo posebno vrsto velikih in malih politkov, ki se čutijo kmete, pa se počutijo najboljše v zlikanih hlačah in lakastih čevljih in nimajo nobenega pojma več o delu in brigah našega kmeta. Hodijo okoli ter poudarjajo v govoru in tisku, da so edini prijatelji kmeta, da imajo samo oni sree, ki čuti za kmeta, da imajo seveda tudi samo oni pravico zastopati kmeta in govoriti v njegovem imenu. Ker pa imamo v državi kar 75 odstotkov kmečkega prebivalstva, je povsem naravno, da so samo oni predstavniki ogromne večine našega »kmečkega in delavskega ljudstva«. Pri tem so skrajno ljubosumni na vsakega, ki se hoče približati kmetu. V vsakem čutijo nedobrodošlo konkurenco, vsakega naženejo s škricem, ki nima s kmečkim ljudstvom nič

več skupnega in naj kot pokvarjen buržujski ostane v mestu.

Če se ogleda take gospode kmečke voditelje od blizu, se pokaže ta njihova ljubezen za kmeta v povsem drugi luči. Poznamo voditelja, ki je kmet in samo kmet, odreka vsakega drugemu pravico interesirati se za kmečka vprašanja, pa je postal prijatelj kmetov le radi ljube politike. Začutil je veselje, da vstopi v politično areno in je začel misliti, kateri stranki se naj priključi. Premotril je eno, premotril je drugo, povsod je bilo že dovolj advokatov in drugih škriccev in ni bilo nobenega izgleda, da bi se lahko v kratkem času preril v prve vrste. Oko mu je zastalo na takratni SKS, v kateri še ni bilo preveč advokatov in naenkrat je postal kmetijec gospod, ki je hodil dotlej le po salonih. Kako lepo se čuje, če se postavi taka gospoda v pozo patentiranih in monopoliziranih zaščitnikov našega kmeta in se bori za njegove interese tako dolgo, da se dokoplje do tega ali onega koritca. Potem pa je kmet pozabljen, storil je svojo dolžnost in lahko strda. Taki gospodje kmetijski so ravno tako simpatični kot gotovi socialisti, ki hodijo okoli s polnimi trebuhmi in mošnjami, pa pridigujejo svojo globoko socialnost lačnemu delavcu.

Tako ima skoraj vsak stran svoje patentirane zaščitnike. Čudno je le to, da vsi ti zaščitniki prav dobro žive, vsi po njih zastopani stanovni pa propadajo. Je že tako, kamor se vsede roj kobilic, tam zgine na mah vse zelenje.

DA BO SLIKA POPOLNA

Po nasvetu »Slovenec« od 8. p. m. smo pogledali v zgodovino g. Frana Erjavca in v pojasnilo naši javnosti, kako je gledal na učiteljsko vprašanje ta gospod pred vojno, torej v času, na katerega se nanaša njegova »Zgodovina katoliškega gibanja« prinašamo iz njegovega predavanja, ki ga imamo v rokopisu in obsega več strani, en odstavek:

»Sola in njena očetovska skrb za nas — in na drugi strani — fanatično zbesneli klerikalizem s svojim famoznim »Pripravnikom«, ki si je ustvaril letos tako varno in gorko gnezdo v Marjanišču. Sovražstvo teh ljudi smo posebno nekateri tovariši bridko občutili, kajti njihovo podlo orožje — denunciacija deluje v svoji moči in zato se nič več ne čudim, da me ravnateljstvo tako često želi ogledati v svoji pisarni. In kaj je najboljši protirožje? S takimi ljudmi sploh nobenega stika, popolni družabni bojkot in trdna, močna organizacija, ki naj združi ves napredni življenj na učiteljsku, ali po besedah krščansko-katoliško mislečega voditelja te drhali, vse »pse za plotom« v trdno falango. Tukaj nobenih izgovorov in omahovanja, naš ali proti nam. Take omahujoče zglede imamo pred seboj. Večina lanskih abiturijentov, ki so prisegali po beznih na napreden prapor, a jih ni bilo nikdar k našim sestankom (kar posebno poudarjam), se masti danes pri klerikalnih koritih. Ne bom utemeljeval z dokazi strupenega klerikalnega sovražstva do naprednega učiteljstva, ker je prebridko znano, in zato nimam besede, s katero bi izrazil svoje zažudenje, da se more danes le še eden učitelj združiti s temi ljudmi. Saj pa je tudi njihovo sovražstvo popolnoma upravičeno, kajti z našim ljudstvom pridre poleg svečenika v stik edino še učitelj in torej lahko s svojim delom škoduje tem ljudem neizmerno. In baš tega se še vse premalo zavedamo. Če bi vsi učitelji storili to, kar je storil n. pr. Zirovnik, Grmek in drugi, tedaj v 15 letih pade klerikalizem. Zato se pripravljajmo za to delo, ki nam bo prineslo blagoslov tisočerič.«

Gospode v uredništvu »Slovenec« prosimo za pojasnilo, če se niso zmotili, ko so nam svetovali takega avtorja.

Seveda le, če ni pisec članka zopet gosp. Erjavce sam.

Čitajte „Pohod“!

Tmutorokan v obliki volka in prispel tja pred petjem petelinov, da je križal pot »velikemu Chorsu«! Brückner je tolmačil zato Chorsa z luno, saj je govor o noči in o volku. (Ali ne vjedajo luno volkovi, volkodlaki? (Po Brücknerju bi bilo križati pot Chorsu rečenica, ki naj pomeni »teči ponoči«!) Chors je torej tudi luna. Vsaj pri Slovanih. Ali se imeni Kurent: Hors (— Kors?) ne dasta primerjati? Pa še dalje sega to enačenje bog ognja in rodovitnosti z luno. Oče Hermesa (Harmah), »dvakrat veliki Hermes«, je tudi — luna. O Hermesu pripoveduje Plutarh, da se je vozil v luni. Horus je končno identificiran s Tifonom (luno, nasprotnikom Osirija), »eine höchst überraschende Verschmelzung« (Braun)!

Tako je pojasnjena tudi vloga lune v Kurentovi bajki! V prvotnih božanstvih ni mogoče ločiti na dobre in zle, ne na sončne in lunine bogove!

Čeprav poznajo Prusi »Kurke« in imajo vzhodni Slovani Horsa, vendar je naš kurent — krant od teh dveh neodvisen in smo ga Slovenci morali prevzeti od Venedov — Karnov. Naš narod je prevzel bajko starih Venedov, in jo ohranil do danes tako dobro, da se iz nje še danes da sklepati na prevzem zaokroženega verskega nazora neke prastare kulture, po kateri vlada Bog na gori, sonce in luna, vode in podzemlje, kot rodovitnost je tudi bog razploda pri človeku in živali in daje rast zemeljskim sadežem! Njegovi simboli so petelin in bik s kravo, še prej kamen kot najstarejši malik! Da so Jehova — Moloh — Kronos najstarejša božanstva, oziroma

eden prvotni Bog, stvarnik nebes in zemlje, to bi bilo težko, nemogoče pobiti! Naš Kurent — Karant, ki smo ga Slovani prejeli od Venedov, s katerimi smo morali torej že v predrimski dobi bivati skupaj na našem današnjem ozemlju! Slovani, ki so prvi prišli na slovenska tla, so trčili ob »Venede«, in to se gotovo ni zgodilo v VI. stoletju, ampak mogoče šest stoletij prej!

Ti Venedi niso bili ne Latini ne Goti! Kaj so bili in kdo? Če Alarodi, ki niso niti indoevropejci, ne mongoli, ne semiti, ampak jezična skupina (Zupanič, etnolog V—VI. 598), nismo dediči njih vere in kulture, ne ker smo zasedli njih zemljo, smo dobili njih ime (Venedi), ampak, ker smo z njimi bivali v prijateljski zajednici kot alpski nomadski pastirji, poljedelci na jugoslovanski zemlji! Bog Kurent — Karant kaže jasne znake prastare nomadske pastirske kulture, ki smo jo morali doživeti vsaj nekateri Jugoslovani na tej zemlji!

Rimski napis na skali v Karantaniji (!): »Chaeronti augusto sacerum« nam je dokaz, da je to naše ime od Venedov, pranaselnicov slovenskih Alp, da je torej starejša kakor rimska civilizacija na naši zemlji.

K. Oštr odkriva alarodsko kulturo na naši zemlji in slovenski etnolog dr. Niko Zupanič mu drugje. Podlaga, na kateri smo rasti na tej naši zemlji, ni rimska, ampak alarodska, recimo takole: venedska! Kurent je tu doma, ne v Zakarpattju. Od latincev ga takega nismo dobili, ampak od naroda, ki se ne da odtrgati opore slovenske kulture, od — Venedov!

TALMUD

Raztepeni na vse štiri vetrove, živeči med sto in sto različnimi narodi, posejani po vseh državah, pod vplivom vseh svetovnih kultur civilizacije in običajev ostane žid nedotaknjen od vseh teh čimbenikov, ostane žid po svoji zunanjosti in še bolj v svoji notranjosti. Odkod posebnosti židovske rase, ki jo drugod ni mogoče zaslediti? Odkod oni brutalni egoizem, ona strahotna brezsrčnost do sočloveka, ki ni židovske krvi? Odkod sposobnost, da hladnokrvno zre počasnno umiranje okrog sebe v polni zavesti, da je to njegovo delo in ne da bi se ganila v njegovem sreću senca usmiljenja? Odkod zločinska brezvestnost, ki jo vidimo v vseh odkritih židovskih aferah napram državi in narodu in zemlji, kjer žive? In končno! Odkod brezmejna drznost in cinizem, s katerim ti ljudje dokazuje jim zločine nad človeško družbo zagovarjajo?

Kdor pozna vzgojo žida, kdor ve, da že sto in stoletja seje oče svojemu otroku seme sovraštva do vsega kar ni židovsko, kdor pozna najvišji zakonik židov, kdor pozna talmud, ta se temu ne bo več čudil. To, kar je sveto pismo krščanskim narodom, to, in še v mnogo večji meri je talmud židom. Talmud je zakonik, ki urejuje notranje življenje žida, je zakonik, ki mu diktira njegovo življenje in odnos do človeške družbe.

In kaj pravi ta zakon? Naj navedemo samo par citatov iz talmuda!

»Le žid je človek. Kdor ni žid ni človek, temveč žival.« (Talmud Baba mecia 114 d). »Akum (židovski izraz za Nežida) je kot pes. Da, pismo nas celo uči, da je pes več vreden časti kot Nežid.« (Exeget Raši Eksod. 22,30).

»Med židom in Nežidom ni zveze. Meso Nežida je živalsko meso in njegovo seme je živalsko seme.« (Talmud Jabmoth 98 a).

Eden največjih židovskih prijateljev pa je napisal:

»Bog je ustvaril Nežida — čeprav je enak živali — v človeški podobi, ker se ne spodobijo za žida, da mu strežijo izrazite živali. Zaradi tega mu strežijo živali v človeški podobi.« (Exeget Raši, Eksod. 22,30).

ŠTEVILKE GOVORE

Od 1. VII. do 31. XII. 1935 je bilo v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani iztoženih terjatev kot sledi:

Beograd: 861 slučajev za znesek dinarjev 24.706.395,—

Zagreb: 161 slučajev za znesek dinarjev 2.684.031,—

Ljubljana 102 slučaja za znesek dinarjev 345.168,—

Iz tega sledi, da pride povprečno na 1 slučaj:

v Beogradu Din 28.695,—

v Zagrebu Din 16.671,—

v Ljubljani Din 3384,—

Te številke so prav zanimive. Ako jih gledamo z vidika kreditne sposobnosti, tedaj bi pač prišli do zaključka, da imajo poedinci v Beogradu neprimerno več kredita kot v Zagrebu, a v Ljubljani skoro ni govoriti. Če bi bil ta pojav šele najnovejšega datuma, bi se temu ne čudili, toda v istem razmerju se zneski vrste leto za letom in upniki bi morali vendar že priti do tega, kjer je kredit sigurnejši. Ako pa se to kljub temu nadaljuje, mi v tem ne vidimo zaslepljenosti upnikov, temveč mnogo bolj naravnostno in brezobzirno spekulacijo na pogoje dolžnikov, ki so nam nepoznani in ki pri nas obstajajo. Mi upoštevamo dejstvo, da je trgovina v Beogradu mnogo bolj razvita kot v Ljubljani, kljub temu pa je razmerje ni niti iz daleka tolikšno, kot je razmerje, ki ga prikazujejo zgornje številke.

POMEMBEN RAZPIS UPRAVE JUGOSLOVENSKEGA UČITELJSKEGA UDRUŽENJA

Priobčujemo vsebino okrožnice Uprave Udrženja, ki jo je z datumom 18. januarja 1936 razposlala vsem svojim sekcijam in sreskim učiteljskim društvom cele države. Glasi se:

»Glavni odbor Jugoslovenskega učiteljskega Udrženja je na svoji seji 30. decembra 1935 prebral referat o skupni akciji stanskih in nacionalnih organizacij glede Uredbe (o znižanju plač) ter izrazil svoje polno zadovoljstvo, ker je bilo doseženo vsem stanovom tako potrebno sodelovanje. Posebno toplo se je izjavil o sodelovanju Narodne Odbrane, ki brez pridržka sodeluje v akciji za boljši materialni, moralni in socialni položaj nameščenecv in ker ona to akcijo podpira kot akcijo nacionalnega pomena ter se udeležuje v njej. Glavni odbor odobrava vse dosedanje delo z ostalimi stanskovimi in nacionalnimi organizacijami, izreka zahvalo in priporočila, da se v tej smeri nadaljuje.

Glede Narodne Odbrane in drugih organizacij sklene, da se vsemu članstvu priporoči čim ožje sodelovanje in da se nadaljuje vpisovanje učiteljev in učiteljic ter drugih državljanov v Narodno Odbano ter da vrše napram njej moralne in materialne obveze.

Prosimo, da se navedeno sporoči vsemu članstvu Jugoslovenskega učiteljskega Udrženja ter deluje na oživitvenju tega razpisa.

Tovariški pozdrav.

Sekretar: Predsednik JUU:
Milinko Lazić, I. r. Ivan Dimnik, I. r.

DA SE OMILI LESNA KRIZA

Prosvetna oblast je izdala umestno ponudbo za omiljenje lesne krize, s katero se naroča učiteljem, da se pri ročnem delu potroši čimveč lesa. Na ta način bi z rezbarjenjem in sličnim delom v kratkem času rešili lesno krizo.

ŽOLČNI KOTIČEK

NOVOST NA KNJIŽEVNEM TRGU

Te dni se je pojavila na našem književnem trgu zopet nova knjiga, ki vzbuja zaslužno pozornost. Gospod Drejče Verbič je izdal svoje memoare pod naslovom: »Izza mojega ministirovanja«. V podrobno oceno tega obširnega dela se zaenkrat ne spuščamo. Že pri površnem ogledu knjige pa smo ugotovili, da se je vrnila v naslov tiskovna napaka in gre le za »ministriranje« in ne ministriranje, kar naj blagovoli gospod pisec pri event. drugič nakladi upoštevati.

SE EN POPRAVEK

V kočevskem koledarju za leto 1936. je pisano med letno kroniko na str. 127 v 6. odstavku:

»— — —, da je 24. aprila l. l. obiskal ban dr. Puc kočevsko deželico, odn. Kočevje. Na običajne pozdrave, je povzel besedo tudi sam g. ban ter izvajal med drugimi sledeče: Že stoletja živita na tem kočskem zemlji dva naroda, eden poleg drugega, med katerima pa ni še nikdar prišlo do kakih večjih nasprotij. To moramo pozdraviti z velikim zadovoljenjem. Ni naloga narodov sovražit se.«

Nato je med drugimi pozdravil g. bana g. dr. Hansa Arko v nemškem jeziku za nemško manjšino.

Na podlagi te miroljubne ugotovitvene izjave g. dr. Dinka Puca in ker ne trpimo, da bi slovenski tisk kateregakoli porekla delal komurkoli krivico v naši svobodni državi, prosimo kočevski Slovenci, da objavite v vašem listu sledeči tiskovni popravek:

Ni res, da so bili kočevski Slovenci pred 25 leti najstrašneje zaničevani, opljuvani in dejansko napadeni od kočevske druhal;

res pa je, da takratnemu kočevskemu kaplanu g. Kopitarju niso pustili, da bi vodil sestanke Slovencev v Kočevju in okolici, da bi na teh sestankih zbrani govorili in peli slovenski, res je tudi, da so bili ti sestanki dejansko ovirani, g. Kopitar in mnogo drugih zavednih Slovencev pa v dno duše užaloščeni, tako, da se jim je duševna žalost radi kočevske podivjanosti poznala celo na obleki in telesu.

Ni res, da se je teh protislovenskih programov udeleževala samo nerazsodna poulična svojat;

pač pa je res, da se je tega protislovenskega nasilja udeleževala vsa kočevska elita, med temi tudi neki neznani jurist Arko po imenu.

Ni res, da se je po prevratu slavna kočevska osvobodilna armada, ki je imela nalogo, da zasede prestolico namišljene kočevske republike na oneškem hribu med maršom radi strahu nejužnoško razpršila in razšla, ko so zaznali, da so prestolico Kočevje zasedli že Srbi;

res pa je, da sta na to poročilo komandanta Lepi Jože iz Lazev in pa Urni Rudolf iz Hriba sama ostala na cesti in za junaki milo gledala.

Da se ne bi našim predvojnimi kakor tudi današnjim Kočevjarjem delala krivica, smo pripravljeno objaviti še več takih tiskovnih popravkov, to pa le na osnovi govora prejšnjega bana g. dr. Puca v Kočevju, dne 24. aprila 1935.

KAR JE RES, JE PA RES

Požrtvovalnosti in nesebičnosti danes skoraj ni več na svetu. Zato je treba primere resnične požrtvovalnosti in nesebičnosti pribijati javno, da se dvigne upropaščena morala.

Imamo gospoda, ki je bil senator, pa ni hotel več kandidirati v senat, ker se je prepiral, da s svojim delom ni posebno koristil. Z muko se ga je pregovorilo, da je postal župan in prevzel na sebe težko odgovornost občinskega gospodarstva. Zavedajoč se te odgovornosti je postal prostovoljno podžupan. Kot tak je šele dokazal, kaj je resničen idealizem. Novi občinski svet si je seveda nadel nalogo, da popravi po prejšnjih občinskih gospodarjih storjene krivice. Naš podžupan je bil oni, ki je sam predsedoval seji, v kateri je bilo o tem sklepano in je sam vodil glasovanje, ki je rodilo ta sklep. Kot prejšnji občinski gospodar je dokazal s tem resnično objektivnost, saj je s tem priznal, da so bile »prej« napravljene krivice in da jih je treba »sedaj« popraviti.

NEMOGOČE INSTITUCIJE

Imamo institucije, ki se nam zde nepotrebne in taka sodba ostane nepoučena do konca tega klavernega življenja. Ena izmed teh je mestna kontrola. Kdor pa ve, kako nemogoče so ljudje, ta se bo sprijaznil tudi s takimi navideznimi nepotrebnimi institucijami.

Te dni se je osebni sekretarčič visokega gospoda vozil v Beograd in nazaj ter predložil račun za II. razred brzovlaka. Pa mu je mestna kontrola izplačilo odbila, češ, da se je vozil s svojim šefom v salonskem vozu brez listka.

In je sekretarček kar vesel, da je ostalo pri tem. Saj ni izključeno, da bi ta nesrečna kontrola izklopala še kako tarifo in mu zaračunala vožnjo v salonskem vozu.

Drage čitatelje pa prosimo, da obdrže tole stvarco za sebe, ker je uradna tajnost in ne gre, da se raznaša okrog.

ŽIVAHEN PROMET

Nekaj časa so se čutile posledice sankcij v našem prometu, ki pa je hvala Bogu zopet oživel, odkar imajo brzi vlaki stalno priključene salonske vozove, v katerih se lahko vozi celo brez nedeljskih kart. Samo promet na progi Ljubljana—Lašče še ni spopolnjen v tem oziru.

NOVA ODŠKODNINA ZA SANKCIJE

Ne samo s pomarančami iz svojih kolonij, marveč tudi na drug način hočejo Angleži nuditi nam nadomestilo za škodo, povzročeno s sankcijami. Poslali nam bodo strokovnjake za ureditev nekaterih parkov, pripravljajo pa tudi transport pohištva. Tako se bodo naši vrtnarji in mižarji, pa tudi naši arhitekti lahko kaj naučili in bodo pri tem pozabili na sankcije.

D O P I S I

Ljubljana

SLAVA ČETNIŠKEGA UDRUŽENJA V LJUBLJANI

V soboto, dne 15. februarja so slavili ljubljanski četniki svoj tradicionalni praznik. Po blagoslovitvi kolača, sta imela predsednik Janković in br. Kapus lep spominski nagovor o pomenu slave na polnoštevno zbrane četnike.

Četniške slave so se udeležili tudi zastopniki nacionalnih organizacij, tako NO, rezervnih častnikov, dobrovoljcev itd.

Moste

Gospod Alfonz Završnik, šolski upravitelj v Mostah se je te dni poslovil od svojih številnih prijateljev in znancev ter odšel na svoje novo službeno mesto v Vodice. Le kratko dobo je bil med nami, vendar se je že v tem času tako priljubil Moščanom, da je bilo slovo težko, kot malokdaj od onih, ki so nas zapuščali. Tako Sokolsko društvo v Mostah, kot vse druge nacionalne organizacije zgube z njim enega svojih najmarljivejših in najvzornjših delavcev, šolska mladina svojega priljubljenega učitelja in upravitelja, vsi drugi pa iskrenega prijatelja in zvestega tovariša. Odhodnice, ki so mu bile prirejene, so pokazale, koliko in kako trdno so bile njegove vezi z Moščani in koliko prijateljskih src ga spremlja na poti na novo službeno mesto z eno samo željo: Na čimprejše svidenje!

Stara cerkev (Kočevje)

Tukajšnja trirazrednica ima skupno šest učnih moči. Od teh sta dve na bolezenskem dopustu, ena na dopustu do upokojitve, tako da poučujejo le tri.

Te razmere seveda silno vplivajo na reden pouk. Pri tem pa so naši slovenski otroci še prav posebno zapostavljeni. Nemški otroci imajo večinoma vsak dan pouk, slovenski pa izključno le vsak drugi dan. Zadnji čas je, da se nekaj ukrene za normalizacijo pouka na naši šoli.

Koprivnik pri Kočevju

Bodisi, da odobravamo nedavni obisk in misijonsko delo našega knezoškofa dr. Gregorja Rožmana med našimi ljudmi v Ameriki, takisto tudi med izseljenci naših Kočevjarjev; nikakor pa se ne moremo strinjati z izjavo o odnosu vabilom, katero je izrekel na banketu, prirejenem od tamkajšnje Kočevarske župnije njemu v čast.

Tozadevno povzamemo glasom dopisa iz Clevelanda priobčenega v zadnji številki »Gottescheer Zeitung« z dne 10. 2. 1936, da je knezoškofo Rožman na omenjenem banketu povabil tamošnjo nemško, odnosno kočevsko duhovščino, naj gre z njim — »da zelo potrebuje kočevske duhovnike v svoji škofiji« (Kommet alle mit mir — ich brauch ja Gottescheer Priester so notwendig in meiner Diözese).

Kot uvidevni ljudje in recimo poleg tega tudi kot katoličani ne bi ugovarjali knezoškofskemu apelu na ameriško kočevsko duhovščino, ko nam ne bi bila do dobra poznana mentaliteta naše tukajšnje kočevske duhovščine, posebno župnikov, ki ne morejo trpeti slovenskega kaplana pod streho župnišča ter tako raje opravljajo sami, ponekod res naporno službo; vse pretrpijo, vse prenesejo, samo da ni v fari slovenskega duhovnika.

Ob tej priliki bodi zopet omenjeno, da imamo na Kočevskem fare z nadpolovično večino, ali pa vsaj s pomembnim številom Slovencev, ki kljub vsem prošnjam, naslovljenim na ljubljanski knezoškofski ordinarijat, ne morejo doseči, da bi slišali vsaj enkrat slovensko pridigo ali sploh kak drugi cerkveni obred v svojem jeziku.

V dno srca mora vsakega skeleti krivica, ki jo namenoma povzročajo nad slovenskim ljudstvom narodnih mešanih fara kočevskega sreza župniki, kočevsko narodnega porekla, v svoji nacionalni zagrizenosti in zaničevanju do slovenskega jezika.

Zato pa se vsi čudimo izjavi g. knezoškofa na clevelandskem banketu, posebno ker so mu dobobra znane naše spomence v katerih zahtevamo pravice našemu jeziku tako v cerkvi, kakor tudi v šoli, kar pa ne moremo doseči, kljub temu, da živimo v lastni, s krvo priboreni svobodni državi že polnih 17 let.

Kaj čudno pojmovanje dolžnosti do naroda, ako pomislimo, da se istočasno pošilja naša slovenska duhovščina na misijone v Afriko, Azijo in ostale strani sveta; med Slovence

v Jugoslavijo pa nemško, odnosno kočevsko duhovščino iz Amerike.

Vsiljuje se nam vprašanje: bomo li še dolgo trpeli zapostavljanje našega jezika?

Rajhenburg

Tudi v našem kraju se je pričelo gibati. »Pohode« je pridobil več naročnikov, ki ga z veseljem čitajo, saj iskreno, odkrito in brezobzirno pove resnico, ki jo je danes težko najti drugod. Strnjeni okoli »Pohoda« bomo delali na lepši bodočnosti naše zemlje in pri tem se ne bomo pustili ovirati od številnih nasprotnikov, ki jim lastna sebičnost ne dopušča misliti tudi na druge.

Tudi v našem kraju se od dne do dne bolj pozna silna stiska, ki tare našega kmeta, trgovca in obrtnika. Samopomoč kmeta, ki se je tako lepo izkazala v drugih krajih, zavzema tudi pri nas vedno širši razmah. Kmet noče več dajati svojih pridelkov zastonj, on hoče, da se ceni njegov celoletni trud in da se mu plača živina po vrednosti odgovarjajoči ceni. On hoče izvršiti dolžnost, ki jo ima do države in naroda, ali zato je treba, da ima sredstev.

Sevnica

Te dni sta nas zapustila naša dva člana Žitnik Maks in Železnik Janko, učitelja v Sevnici, ki sta premeščena na drugo službeno mesto. Oba brata sta bila ves čas svojega službovanja v Sevnici agilna sodelavca pri vseh nacionalnih organizacijah ter odločna nacionalista. Od njih se je poslovilo nešteto prijateljev in znancev. Na poslovilnem večeru so se izmenjali spomini na čas njihovega službovanja v Sevnici. Med prijetnimi spomini je bil obnovljen tudi oni, ko sta morala nastopiti kot prič pred sodiščem, da rešita svojega prijatelja, ki je na dan občinskih volitev dne 15. oktobra 1935. leta s krepkimi zausničami zavezal jezik dvema klerikalnima petelinoma, ko sta s protidržavnimi vzkliki izzivala mimoidoče, a sta bila še tako predrzna, da sta tožila »napadalec«.

Mirnska dolina

Kakor nam je že znano iz raznih poročil, so se začeli kmetje organizirati in to na ta način, da svoje živine ne morejo več prodajati po tako nizkih cenah, kakor do sedaj, pač pa so cene živini primerno zvišali.

Dne 23. t. m. je bil v Bučki semenj, na katerega je prišlo več tisoč kmetov s svojo živino.

Vsi so pa bili obveščeni, da se cena dviga in da volov izpod Din 4'— žive teže nihče ne proda. Kmetje so se v obrambo svojega gospodarstva in rešitve iz te moreče se stiske dvignili ceno in nihče ne proda izpod določene višine.

Kupci in nekateri prekupčevalci so bili naravnost zaprepaščeni, ko so videli, da noče nihče več prodajati po dosedanjih nizkih cenah. Ko so proti koncu semnja le videli, da nihče ne da izpod Din 4'— in so nekateri kmetje dosegli že za srednje vole Din 4'50. Le nek prekupčevalec iz Novega mesta Kosiček po imenu se je pri tem začel razburjati in trditi, da mora biti cena še nižja in to Din 1'— za kg. Ko so začeli navzoči zagovarjati zvišanje cene je začel Kosiček še bolj kričati, nakar je enega izmed navzočih dejansko napadel, pa je slabo naletel. Kmetje so zavihteli palice in Kosiček je pod udarci kmečkih palic pobegnil iz semnja. Priznati pa moramo, da so se kmetje vzorno držali in večjih incidentov ni bilo. Kmetje upajo na ta način doseči višjo ceno in upajo, da bodo tudi davke lahko plačevali in da ne bo treba toliko rubiti, kakor do danes.

Danes, na pustni torek je bil semenj v Zubni pri Radohovi vasi. Tudi tu so kmetje nekako dogovorjeno zvišali cene svojih živin.

Neki kmet, ki je bil v ponedeljek s svojimi volji na semnju v Radohovi vasi ni mogel prodati po Din 3'— žive teže svojih volov. Danes pa je te vole že prodal po Din 4'50 za kilogram.

Nekemu prijatelju, ki je zagovarjal zvišanje cene, se je solznih oči zahvaljeval za pojasnilo, ki ga ni imel in poznal, ko je prignal vole na semenj. Saj se je pa tudi lahko, ko je priredil v 24 urah več kakor preje v enem letu. Možakar je dobil Din 1950— več za vole.

Kmetje pravijo: Vse radi plačamo, davke, obresti itd., ako imamo, ako nimamo, pa ne moremo. Na ta način upajo, da bodo lahko zadostili svojim obveznostim.

Najbolj pa se opaža razvoj te kmečke sloge ali samopomoči v okolici Mirne.

Sejem na Vel. Cirkniku je imel prav tak uspeh.

Iz Slovenskih gor

Milo vreme in že tako rekoč nastopajoča prerana pomlad našim ljudem gomilata novo skrb in bojazn. Popje se na splošno že menda po vsej naši domovini tako odpira, da se je bati, da bo pri nastopu nekoliko toplejšega vremena naenkrat vse začelo resnično cveteti. Imamo pa še dobra dva meseca nevarnega časa, ko vsak dan lahko nastopi strupen pozni mráz s slano. Kaj bo potem s sadjem, ki četudi je poceni, vendar kmetu vsako leto nekaj vrže. Kaj bo z vinogradi, kaj bo z jesenskimi posevki. Že tako je toliko težav in nadlog, da človek že ne more več vzdržati. Zadene naj nas še nesreča prezgodnjega razvoja rastlin in nastopa poznih mrazov, pa smo gospodarsko na kraju. V tem primeru bi bili zlasti hudo prizadeti viničarji, ki že itak žive v silno težkih razmerah.

Rakek

Naše ceste so prazne. Voznikov, ki so prevažali les, kar ni več. Tudi na žagah je žalostno. Kmetje kot posestniki gozdov in kot vozniki, drugi pa kot gozdni delavci in tesači so brez zaslužka. V nekaterih družinah je beda neznosna. Živine ni mogoče spraviti v denar. Če pa kaj prodajo, dobiš komaj toliko kot je vredna koža. Od mnogih strani se je obljubovala pomoč posebno tistim našim krajem, ki trpe vsled zastoja lesnega izvoza kot posledice izvajanja sankcij. Vemo, da obljub ni mogoče kar čez noč uresničiti, toda pričakovali smo, da se bo vendarle kaj hitrejšega in nujnejšega storilo, kar bi takoj vsaj nekoliko potolažilo bedo najbednejših. A od nikoder nič. Niti papirnatih ukrepov. Taki ukrepi vemo, da ne bodo dosti ali pa nič zalegli, pa videli bi v njih vsaj nekaj volje za pomoč. Pa moramo tudi tega pogrešati in ostajamo kakor smo bili ter se vdajamo obupu.

Vinica v Beli krajini

Brat urednik, dovoli mi par vrstic tudi iz naših krajev. Rad bi poročal o bednem stanju našega ljudstva. Ni denarja ne soli, celo mnogi kmetovalci nimajo več kruha, kar se pa obleke in obutve tiče, se vidi, da se bliža pomlad in da tudi obleka bujno cvete na vseh koncih in krajih. Kaj bo, ko se to cvetje še pred poletjem premnogim osuje. Tedaj bodo zavladali Adamovi kostumi. Naš kmet za živino ne dobi skoraj nič in le prav z veliko muko proda sem pa tja kak rep, seveda, če ga da malo manj ko zastoj. Jajca dajemo za vsak denar. Novica o slogi hrvatskih kmetov, ki so se dogovorili, kakšne cene bodo na sejmi držali, se pri nas mnogi govori. Bog ve, če bo stvar uspešna in če ne bo konec vsega le to, da se bo še manj prodalo in da bomo kljub temu morali odnehati. Sliši se tudi, da neki pokretaši sklicujejo tudi v Ljubljano sestanek, na katerem bi se sklenilo nastopiti enako kakor so Hrvati.

Z meje

Hudi časi, naravna znamenja, vsakovrstne govornice in podobno mešajo našemu ljudstvu glavo in ga begajo. Izgubljajo presodnost in se v njih naseljuje nekaka vrtoglavoost. Po eni strani govornice kako neka merodajna oseba forsira nekako inflacijo, druge pa so ravnotako proti njej. Kaj bo in kako bo? Dasi je zima, se nam je zadnjič prikazala mavrica in to po ljudskem mnenju tudi nekaj pomeni. Sedaj pa še čudne vesti o japonski revoluciji, nerazumljivi preobrti v abesinski vojni in zmeda je kompletna. Ljudje se križajo in ne vedo kaj bi mislili.

Kupuj domače blago!

Kaj če pride bolezen v hišo?

Tu je knjige take vrste so navadno drage in tudi ne razume jih vsakdo. Zato je napisal dr. Karel Petrič slovensko knjigo »Nega bolnikov in prva pomoč pri nezgodah«, ki jo je pravkar izdala založba »Žena in dom«. V tej knjigi boste našli nasvete za vse primere, kjer je potrebna hitra pomoč. Če si kdo zlomi nogo, če krvavi, če ga zadene kap, če ga piči kača, če se utopi, če ga oplazi električni tok, ali karkoli, vselej Vam bo vedela knjiga povedati, kaj morate storiti, da ponesrečencu pomagata.

Tudi za dolgotrajne bolezni Vam da dosti neprecenljivih nasvetov. Pove Vam, kako morate bolniku stredi in kako je treba z njim ravnati, da se njegova bolezen ne poslabša. Pouči Vas, kako morate bolniku pri raznih boleznih kuhati, kako morate urediti njegovo posteljo in sobo. Tudi o tem, kako ga je treba preobvezovati in mu dajati zdravila, Vas pouči. Pri vseh člankih so tudi slike, ki Vam vse pojasnijo, česar morda s samimi opisi ne bi razumeli.

Knjiga, ki smo jo pravkar opisali je vzlic svoje obsežnosti zelo poceni. Stane Din 80.—. Naroča se pri upravi »Žena in dom« v Ljubljani, Dalmatinova ulica 10. Našim naročnikom jo toplo priporočamo.

Strelske družine

Liubljana

Redna letna skupščina savezne streljaške družine v Ljubljani se bo vršila v torek, dne 10. marca 1936 ob 18. uri v družinskem lokalu, Selenburgova ulica 3/I (Narodna Odbrana).

Metlika

Na običnem zboru streljaške družine v Metliki, ki se je vršil dne 7. 2. 1936 je bil izbran za predsednika soglasno Pretnar Slavko, odvetnik iz Metlike, kot odborniki pa Črnič Stanko, sodnik, Zdobec Jernej, komandir žandarmerijske stanice, Zajec Adolf in Zalar Jože, oba učitelja iz Metlike, Malešič Ivan ml., župan iz Metlike, Pečarič Martin, trgovec in Blaznik Feliks, sreski vojaški referent. Kot namestniki funkcionarja Šetina Dore, davčni kontrolor in Turk Stane, učitelj, za preglednika računov pa sta bila izvoljena Weiss Leopold, trgovec in Sterbenc Jože, šef davčne uprave.

Obični zbor je potekel v najlepšem redu. Streljaška družina ima svoje strelišče, katerega bodo še letošnje leto izpopolnili. Pripravlja se že tudi strelska tekma.

Naročajte

„Pohod“!

G O S P O D A R S T V O

Kako živi in izhaja japonski delavec

»Japonska industrija lahko konkurira z nizkimi cenami, ko ima delovno silo poceni, tako se sliši vselej in povsod, kjer japonski izdelki zmagojujejo in zavzemajo trg. Menda pri nas ni nikogar, ki bi mislil, da se japonskemu delavcu vsaj samo tako slabo godi kot našemu evropskemu, nego vsakdo je pripravljen verjeti, da japonski delavec silno mizeren živi ob peščici riža. In vendar ni tako. Japonski delavec tudi danes

hrano in tobak in pijačo	stanovanje	kurjavo in luč	obleko	razno	leta
v gospodinjstvih nameščencev					
31'87	17'87	4'34	13'44	32'48	1926./1927.
29'79	17'65	4'80	12'04	35'72	1933./1934.
v delavskih gospodinjstvih pa					
38'81	15'40	4'46	12'68	28'65	1926./1927.
34'14	15'97	4'55	11'60	33'74	1933./1934.

Izdatki za hrano so iz leta 1926./27. na leto 1933./34. nazadovali. To izvira odto, ker se je medtem riž pocenil. Ta tvori Japoncu glavni del hrane. Dasi je izdatek v denarju nazadoval, pa količina hrane ni padla. Ker se je tudi obleka pocenila, je tudi tu izdatek manjši, zato pa je ostalo več denarja za druge izdatke (v stolpiču »razno«). Izdatek za hrano je pri Japoncu nižji kot pri evropskih narodih. Izdatki za »razno« so izdatki, ki so japonskemu delavcu in nameščencu možni preko izdatkov za najnujnejše življenjske potrebe. Ta možnost izdatkov tudi za druge, ne neobhodno življenjske potrebne stvari — je do leta 1933./34. porasla, torej razveseljiv pojav. V teh so zapadeli izdatki za darila, podpore, telesno nego (več ko v Evropi), za zdravila, vzgojo in zabavo. Davkov in socialnih dajatev ima japonski nameščenec in delavec mnogo manj ko evropski, zato pa tudi manj socialnih podpor in zdravstvene zaščite in mora zanje sam zasebno več izdati kot evropski, pa je to tudi zabeleženo med »razno« izdatke.

Koliko in za kakšno hrano

izdaja Japonec svoj denar, vidimo iz sledečih števil. L. 1933./34. znaša povprečni izdatek:

	pri nameščencu v odstotkih	pri delavcu v odstotkih
za kruh in zrnje	28'81	33'15
za meso, ribe in sl.	12'23	11'32
za mleko in mleč. izd.	3'01	2'48
za zelenjavo, sadje	19'74	18'86
za pijačo, tobak	10'15	11'25
za razno hrano	26'06	22'94

od vseh izdatkov za prehrano. Glavni del hrane je riž, mesa in rib jedo mnogo manj kot pri nas, manj uživajo tudi mleko, razmeroma veliko dajo za zelenjavo in sadje (več kot v Evropi), pa tudi za tobak in pijačo.

To razmerje je nekako stalno in se poraba in razmerje porabe bistveno ne izpremeni, četudi se dohodek zviša, medtem ko evropski nameščenec in delavec pri povšanem dohodku tudi več troši.

Iz vsega tega vidimo, da ima Japonec neko mero, a tudi neko načelo, namreč, da se hrani s tem, kar ga stane ceneje in stremi za tem, da tudi kaj prihrani.

Njegova hrana in nje količina je bolj uravnana po tradiciji in ne po dohodku.

Sestavljena je tako, da zadostuje in da ni na škodo delazmožnosti. Tam torej vlada neka pametna, umestna skromnost. Dasi je življenjski standard japonskega delavca sicer porasel, se z evropskim ne more primerjati. Rižev

živi tako kot je od nekdanj navajen in lahko tudi še kaj od svoje mezde prihrani,

dočim naš delavec živi daleko izpod stare navade in le v malokateri državi more kako malenkost prihraniti.

Iz 1600 gospodinjstvih (delavskih in nameščenskih) knjigovodstev sedaj tudi Japonska omogočuje primerjanje o uporabi družinskega dohodka. Iz teh podatkov vidimo, da se je v % celokupnega izdatka povprečno izdajalo za:

hrano in tobak in pijačo	stanovanje	kurjavo in luč	obleko	razno	leta
v gospodinjstvih nameščencev					
31'87	17'87	4'34	13'44	32'48	1926./1927.
29'79	17'65	4'80	12'04	35'72	1933./1934.
v delavskih gospodinjstvih pa					
38'81	15'40	4'46	12'68	28'65	1926./1927.
34'14	15'97	4'55	11'60	33'74	1933./1934.

standard proti mesnemu standardu — primerjava ne gre. Možna pa je drugo merilo in to mislimo, da je važnejše, t. j.

gospodarski uspeh gospodinjstva.

Da-li japonski družini po kritju vseh nujno potrebnih in še posebnih (»raznih«) stroškov tudi ob letu še kaj ostane, da-li more kaj prihraniti? Da, more! Japonska nameščenska in delavska družina je tako srečna, da

na leto prihrani 7 do 8% od celokupnega letnega dohodka,

t. j. povprečno na družino po 6 do 7 jenov mesečno. Ta prihranek prav značilno povečuje tvorbo nacionalnega kapitala. Japonci postajajo gospodarsko in premoženjsko vedno jačji.

Kakor vidimo, končno za narod, ki hoče napredovati, ni tako silno važen standard, niti za posameznika ni tako strašansko važno, kako veliko zasluži, nego je važnejše, kako more z možnim zaslužkom živeti, odnosno bit sit in oblečen in tudi kaj prihraniti. In pri Japoncu vidimo,

da je sit in kaj ima!

V modri urejenosti in ljudski pameti je japonski napredek zasebnega in narodnega premoženjskega stanja. To vžiga novo voljo in novo veselje do dela in ustvarja življenjsko zadovoljnost, s tem pa tudi narodovo silnost.

V podkrepitve tega bodi navedeno, kako značilen je n. pr. razvoj japonske tekstilne industrije. Ta (prava Japonska brez zunanje porasti) je po volnenem izvozu zapored že tretje leto

dosegla zunanjetrgovinski rekord.

Dočim je Anglija, ki smo jo navajeni smatrati za glavno in največjo svetovno producentko tekstilne robe — leta 1925. izvažala še 4.486.000.000 sqw. jardov, a Japonska šele 1.213.000.000, je leta 1935. izvozila Anglija samo še 1.949.000.000 — Japonska pa že 2.710.000.000 sqw. jardov in je imela tega leta za 27.000.000 jenov zunanjetrgovinskega prebitka. Po letu 1918. je kot silno obljubljena uvozna država prvokrat imela aktivni saldo.

Vsi ti uspehi so plod modrega, premišljenega, po načrtu izvajanega dela, ki vzbuja respekt ter je narodu v korist in čast.

Kako je pod Rooseveltom

Poznavalci pravijo, da se že zopet čuti blagostanje, posebno po mestih. Brutalnost

krize je popustila. Obrazi postajajo zadovoljnejši in manj izmозgani. Panik in hlastanja ter vseh nemogočih blaznih spekulacij je konec, vse se umirja in urejuje. Divjanju velikih bank je Roosevelt napravil konec, odnosno jim je dal uzdo. Tudi kmetijstvo postaja zadovoljno in se napram prejšnjim borznim smelostim zadržuje dokaj pasivno.

Celo pa danes tam ni več glavno spekulacija na bodočnost, nego realnost od danes. Nastaja nekaka spokojnejša meščanska solidnost.

Tudi v mednarodni politiki opazamo, da je Amerika postala nekako bolj sama svoja in sama zase. Dočim jo je prej vendar še bilo videti, ako ne na vseh, pa vsaj na mnogih mednarodnih konferencah, pri raznih sporazumih in podvigih, se od vsega tega sedaj drži nekam daleč in se posveča domačemu delu.

New York je mnogo izgubil na svojem pomenu, bolj se uveljavlja Washington kot upravno in zakonodajno ameriško središče. Pa tudi v mednarodno političnem pogledu se oči vsega sveta ne upirajo več toliko v USA kakor pa v London, a se zdi, da to Američanov prav nič ne moti.

Finančni minister o dolžnosti kapitala

Japonski finančni minister, 81 letni Taka-haši (katerega so revolucionarji sedaj ubili), ki izvira iz zelo revne družine in je bil nekoč poljski delavec, je v svoji novoletni poslanici med drugim rekel o kapitalu, njega pravicah in dolžnostih: da ni zločin posedovati kapital, važno pa je, kako kdo kapital upravlja. Bogataš ima pravico do svojega denarja, ne sme pa pozabljati dolžnosti, ki jih prinaša njega posest. Kapitalist nima pravice popolnoma svobodno razpolagati s svojim premoženjem. Smatrati se mora kot nekaj zastopnik lastnine, ki mu je dana na razpolago, da jo upravlja v korist celokupnosti. Samo neprestano dvigovanje dela (proizvodnje) je edina pot za izboljšanje blagostanja in povečevanje narodnega dohodka ter narodnega premoženja. Kapitalist mora torej svojo lastnino tako uporabljati, da vedno ustvarja nova proizvodna sredstva, nima pa pravice, da jo zapravlja v sebične namene. Kapitalist ne sme pozabiti, kako veliko je dolžan državi in družabnemu redu, ki štiti njega in njegovo svojino.

Ta mož tudi zaničuje današnje strankarstvo in stranke, katerih edini smoter pravi, da je samo boj za oblast.

Ali je spričo tega čudno, če na Japonskem blagostanje narašča, če delavstvo ni v tako slabem položaju kot se ga rado slika. Japonsko delavstvo je menda edino na svetu, ki s svojim zaslužkom lahko krije vse svoje tradicionalno življenjske in druge potrebe, ne, pa mu redno še ostane malo manj kot desetina od zaslužka in ta znesek torej prištedi.

Raziskavanje potrošnje

Poleg tržnega in konjunkturnega raziskavanja, ki ga sistematično vrše napredne države, se je sedaj začelo uvajati v nekih tudi raziskavanje porabe ali potrošnje (konsuma).

Četudi izgleda, da je v moderni razgibani državi že čez proizvodnjo težko dobiti pregled, bi se marsikomu zdela, da je to glede potrošnje še težje. Vendar ta stvar ni tako komplikirana. Obetajo si, da bodo rezultati tega raziskavanja posebno dragoceni za urejanje celega narodnega gospodarstva dotičnih držav.

Ljudje so si v marsičem podobni in naša socialna povezanost nas sili vzporediti svoje potrebe v nekako nujnostno lestvico, ki dovoljuje razmeroma malo različnosti. Vplivi, ki jih izvajajo izpremembe potreb so take narave, da jih ni dosti opaziti. Samo v stvarih, ki jim vlada moda, se pojavljajo očitne izpremembe v povpraševanju (konsuma). V ostalem pa se proizvodnja nekako sama prilagodeva potrošnji v kolikor ne gre za tem, da s propagando sama namenoma vzbuja in razširja novo potrošnjo. Za omenjeno prilagodevanje skrbi mehanizem cen, ki ob večjem povpraševanju stvarja višje cene in dobičke, medtem, ko one vrste proizvodnje, za katere proizvode povpraševanje pada — postajajo nerentabilne, hiraajo in shirajo, torej manj proizvajajo, odnosno proizvodnjo sploh opuste.

Ta igra ponudbe in povpraševanja se ne vrši gladko, brez trenj in hreščanja. Celo ne v današnjem času, ko postaja pot od pridelovalca do porabnika vedno daljša, blago gre vedno skozi več rok. Veliko prednost pomenja spoznanje smeri v kateri se razvija potrošnja za take obrate, ki svoje proizvodnje ne morejo tako rekoč kar čez noč spremeniti in prilagoditi novemu položaju. To se je do sedaj dalo spoznati le z drago šolo, t. j. ko je posamezno podjetje ali so cele gospodarske skupine in panoge to praktično občutile vsled neuspehov, ki so jih zadevali. Če pa se s pomočjo opazovanja trga moremo takim neuspehom in iz njih izvirajočim škodam izogniti, je to vsekakor dobrota za celo gospodarstvo naroda. Pri razvoju potrošnje je manj misliti na velika nihanja dohodkov, ki jih rodi konjunkturni ritim in ki določajo splošni potek poslova. Konjunkturna politika jih more omiliti, konjunkturna prognoza jih more predvidevati. Za proizvodnjo je važno, da prej, predno si postavlja vsakočasne proizvodjalne načrte, kalkulacijo in način ter obseg propagande, poleg splošnega poslovnega razvoja, spozna zahteve kupca, ki so v konkurenčni borbi odločilne. Na katere lastnosti blaga konsumenti polagajo največjo važnost, da li je odločilna cena ali kakovost, ta ali ona posebnost, način opreme — vse to more proizvodnja do neke mere pač nekako bolj instinktivno predvidevati. Slučajnost igra tu vlogo.

Da postane proizvodnja manj odvisna od slučaja, naj bi ji pomagalo raziskavanje potrošnje, ki gre predvsem za tem, da dobi orijentacijski materialji potom direktnega izpraševanja pri kupcih. Četudi se more na ta način izpraševati samo zelo zelo malenkosten del kupcev, se vendar more priti do čistega, kajti sličnosti so v glavnem pač tako velike, da omogočajo dovolj zanesljivo zaključno sklepanje.

Lani so v Berlinu ustanovili »Društvo za raziskavanje konsuma«. To dela s 500 posebej za to izvežbanimi korespondenti, ki stikajo za vsem in povsod s pomočniki, ki si jih še sami najdejo in poročajo v Berlin. Skoraj bi mogli nekako reči, da je to precej podobno gospodarski ali poslovni »špijonaži«, ki jo druge napredne države, posebno pa USA že dokaj let vršijo po celem svetu.

Vsekako si narodi, ki tako raziskavanje vršijo tudi od njega obetajo dobiček. In tega imajo ter tudi nam ni nobena težava ugotoviti ga. Sporedno s privatno-gospodarskim, odn. poslovnim dobičkom, ki ga ima posamezni proizvajalec od tega, si države od raziskovanja konsuma obetajo tudi splošne narodno-gospodarske koristi in tem, da laže delajo za stabilizacijo in za nekako načrtno vodstvo potrošnje.